

них заходів. Можна погодитись із переліком основних із них, викладених у роботі «Стратегія та тактика антикризового управління» [2]. Вони охоплюють як стратегічні інструменти (наприклад, вивчення економічного механізму виникнення кризових ситуацій і створення системи сканування зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з метою раннього виявлення слабких сигналів про наближення кризи; організація стратегічного контролінгу діяльності підприємства з метою запобігання його неплатоспроможності), так і арсенал тактичних процедур (оперативна оцінка й аналіз фінансового стану підприємства; вибір пріоритетних дій та напрямків виходу із кризи, при умові, що вона настала; аналіз та оцінка ризиків підприємницької діяльності у конкретний період часу тощо).

Узагальнюючи проведені дослідження, можна подати таке визначення поняття «антикризове управління»: це процес, який має враховувати стратегічну та оперативно-тактичну складові, що забезпечують запобігання та протистояння кризовим явищам з метою виживання підприємства в ринковому середовищі. Досягається поставлена мета шляхом розробки та впровадження системи традиційних і спеціальних заходів.

Запропоноване визначення категорії антикризове управління потребує розробки спеціального механізму організації впровадження вказаних вище заходів на вітчизняних підприємствах, що є предметом подальшого дослідження.

Література: 1. Уткин Э. А. Антикризисное управление. — М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», Изд. «ЭКМОС», 1997. — 400 с. 2. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / Под общ. ред. А. П. Градова, Б. И. Кузина. — СПб.: Специальная литература, 1996. — 398 с. 3. Теория и практика антикризисного управления: Учебник для вузов [Г. З. Базаров, С. Г. Беляев]; / Под ред. С. Г. Беляева и В. И. Кошкина. — М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1996. — 468 с. 4. Сажина М. А. Фирма: управление кризисом. Учебн. пособие. — М.: Издательский дом «Деловая литература», 2004. — 246 с. 5. Фомин Л. А. Диагностика кризисного состояния предприятия: Учебн. Пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 375 с. 6. Пушкарь А. И. Антикризисное управление: модели, стратегии, механизмы. Научное издание / А. И. Пушкарь, А. Н. Тридел, А. Л. Колос. — Харьков: ООО «Модель Вселенной», 2001. — 452 с. 7. Антикризисное управление: Учебник / Под ред. Э. М. Короткова. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 432 с. 8. Антикризисный менеджмент / Под ред. проф. А. Г. Грязновой — М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ». Изд. «ЭКМОС», 1999. — 368 с.

Стаття надійшла до редакції
28.12.2005 р.

УДК 658.152.012.12

Коюда В. О.
Коюда О. П.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

In the article the concept of enterprise's investment potential is determined. The influence of diverse factors that are typical for different types of economy are taken into account. On the basis of accounting and financial control of management subjects. The analysis of existed methods of conducting the financial analysis and experience of enterprises the system of indices is offered.

В умовах ринку будь-яка економічна система характеризується високим динамізмом, що очікує від кожного господарюючого суб'єкта швидкої реакції на зміну ситуацій в економіці держави, здатності корегувати свої практичні кроки. Наявність цього у підприємства забезпечує йому можливість розвиватися,

поступово переходячи від одного стабільного стану до якісно нового. Тому на сучасному етапі використання інвестиційного потенціалу підприємства набуває особливої актуальності.

Дослідження щодо поняття інвестиційного потенціалу підприємства та оцінки його використання розглядали у своїх роботах В. П. Попков, В. П. Семенів [1], Г. Г. Кірейцев [2], М. В. Романовський [3], І. О. Бланк [4,5]. Однак у наведених дослідженнях інвестиційний потенціал підприємства розглядається як елемент виробничого й економічного потенціалу підприємства. Не наведено шляхів оцінки інвестиційного потенціалу, що потребує насамперед проведення аналізу використання інвестиційних ресурсів підприємства з урахуванням усіх можливих джерел. Тому метою статті є розробка методичного підходу щодо проведення аналізу використання інвестиційного потенціалу підприємства.

У процесі господарської діяльності та нормального ходу відтворення всіх елементів виробничої структури підприємства й нагромадження ресурсів і формується його інвестиційний потенціал. З одного боку, він є результатом ефективного використання можливостей підприємства, а з іншого – фактором його подальшого розвитку.

В умовах формування та вдосконалювання ринкових відносин зміст категорії «інвестиційний потенціал підприємства» розкривається повніше, якщо брати до уваги спільну дію різноманітних, навіть протилежних, факторів, характерних для різних типів економіки. Конкуренція та плановірність, вартісна та натурально-речовинна форми, пріоритет приватного та загальнодержавного інтересів, відокремлення й інтеграція, інші фактори впливають на зміст категорії «інвестиційний потенціал», визначають її сучасний розвиток. Інвестиційний потенціал – це можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь [6].

В умовах трансформаційної економіки в змісті категорії «інвестиційний потенціал» відбуваються зміни. Акценти інвестиційної діяльності перемістились на конкурентну, децентралізовану систему, а механізми її здійснення знаходяться в процесі становлення, формування, освоєння та вдосконалювання з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. Тому зміст категорії «інвестиційний потенціал» формуються під впливом протидіючих факторів і тенденцій. Таким чином, інвестиційний потенціал підприємства – це можливість вкладення коштів у матеріально-речовинні й власні фактори виробництва для забезпечення умов нормального процесу відтворення на підприємстві, одержання очікуваного прибутку, містить у собі, з одного боку, протиріччя сучасного економічного становлення і розвитку підприємства, а з іншого – змістовні характеристики сучасного інвестиційного процесу: сполучення ринкових, конкурентних і державних механізмів, вартісної й натурально-речовинної форм руху інвестицій, різноманітність джерел інвестування та інших факторів.

Розуміння суті й сучасного змісту інвестиційного потенціалу дозволяє визначити актуальні напрямки вирішення проблеми його ефективного використання. Інвестиційна діяльність на будь-якому рівні (державна – галузь – регіон – підприємство) – це вкладення інвестиційних ресурсів (інвестування) та сукупність практичних дій щодо їх реалізації. Управління інвестиційною діяльністю підприємства потребує насамперед проведення аналізу ефективного використання інвестиційних ресурсів підприємства з урахуванням можливих джерел.

Кругообіг інвестиційного потенціалу ґрунтується на русі капіталу як у грошовій, так і в натуральній формі. Реальне джерело інвестицій народжується в обороті реального капіталу внаслідок господарської діяльності підприємства, яке володіє значним інвестиційним потенціалом. Інвестиційний потенціал кожного окремо взятого підприємства знаходиться в тісному зв'язку з потенціалом інших підприємств, галузі, регіону, з утворенням загального інвестиційного потенціалу економіки. По суті, інвестиційний потенціал визначає можливість підприємства вкладати кошти (капітал) у матеріально-речовинні й особисті фактори виробництва для забезпечення умов нормального відтворення і (або) одержання очікуваного прибутку. Він

є вирішальним фактором економічного зростання, розширення потенційних можливостей підприємства. Інвестиційний потенціал має бути достатнім для повнокровного розширеного відтворення виробництва і подальшого збільшення інвестиційного капіталу підприємства [7,8].

Для потенційних інвесторів та суб'єктів господарювання надзвичайно важливо мати результати аналізу всіх видів діяльності підприємства і насамперед інвестиційної та фінансової. На основі бухгалтерської та фінансової звітності суб'єктів господарювання, аналізу існуючих методик проведення фінансового аналізу [1 – 5; 9] та досвіду роботи підприємств пропонується система показників щодо оцінки інвестиційного потенціалу суб'єкта господарювання. Насамперед це стосується існуючих форм звітності. У світовій практиці відома значна кількість показників, які використовуються для оцінки фінансового становища підприємства. На думку автора, слід оцінити інвестиційний потенціал підприємства за даними форм звітності (ф. 1, ф. 2, ф. 3) у динаміці за ряд років з урахуванням змін на

початок та кінець року, або в цілому за рік. Окрім того, коефіцієнтний аналіз дасть можливість установити зв'язок між різними формами фінансової звітності. Методика включає два етапи оцінки інвестиційного потенціалу суб'єкта господарювання. На рис. 1 наведено методичний підхід та послідовність проведення аналізу використання інвестиційного потенціалу підприємства.

Перший етап — це проведення аналізу інвестиційної діяльності за такими групами показників:

1. Показники фінансової стійкості та структури капіталу. Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства — стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана, перш за все, із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від інвесторів та кредиторів, а тому важливо оцінити оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу підприємства.

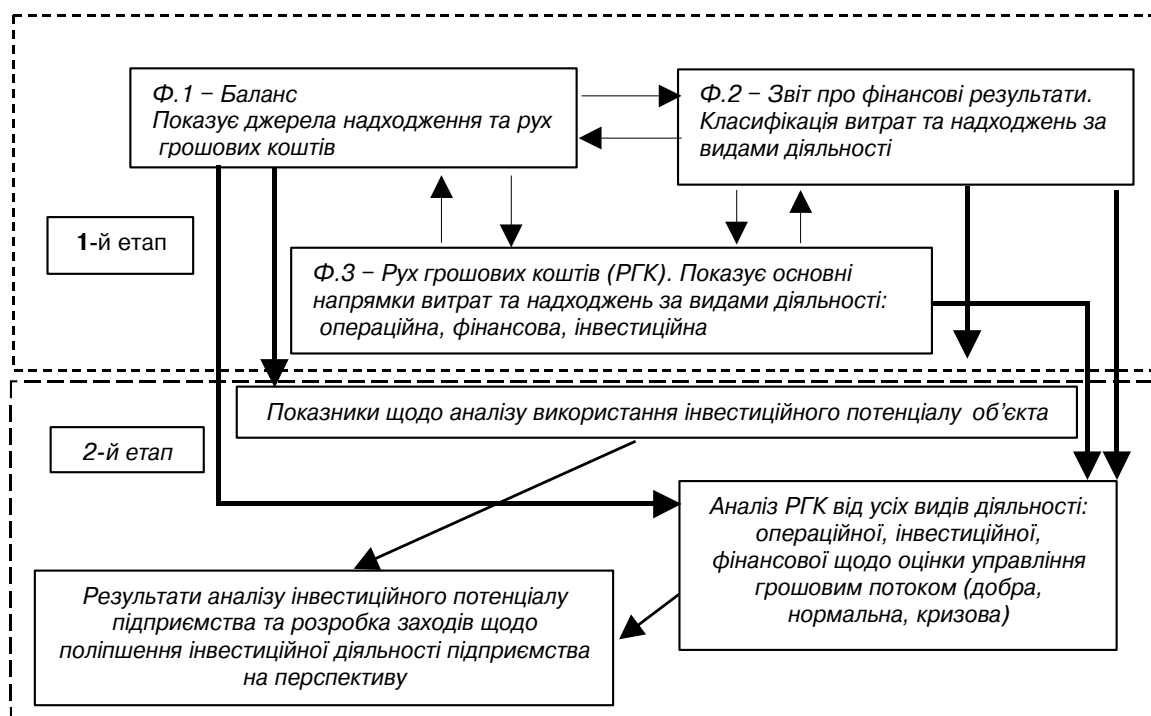

Рис. 1. Етапи проведенні аналізу використання інвестиційного потенціалу підприємства

Коефіцієнт фінансової автономії ($K_{авт}$) (незалежності) характеризує долю власних коштів підприємства (власного капіталу) в загальній сумі коштів, авансованих в його діяльність:

$$K_{авт} = \frac{\text{Власний капітал (ВК)}}{\text{Валюта балансу (ВБ)}} = \frac{p.380ф.1}{p.640ф.1} \quad (1)$$

Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{зл}$) є зворотнім до попереднього показника

$$K_{зл} = \frac{ВБ}{ВК} = \frac{p.640ф.1}{p.380ф.1} \quad (2)$$

Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{фр}$) показує відношення залучених коштів та власного капіталу, що показує скі-

льки одиниць залучених коштів приходить на кожну одиницю власних:

$$K_{фр} = \frac{\text{Залучені кошти (ЗК)}}{ВК} = \frac{p.420ф.1 + p.480ф.1 + p.620ф.1 + p.630ф.1}{p.380ф.1} \quad (3)$$

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу ($K_{конц}$) показує долю позичених коштів у загальній сумі коштів, авансованих у діяльність підприємства:

$$K_{конц} = \frac{ЗК}{ВБ} = \frac{p.420ф.1 + p.480ф.1 + p.620ф.1 + p.630ф.1}{p.640ф.1} \quad (4)$$

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень ($K_{п.д.в}$). Логіка розрахунку цього показника заснована

Закінчення табл. 1

на припущені, що довгострокові позики застосовуються для фінансування придбання основних засобів та інших капітальних вкладень. Він показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів профінансована за рахунок зовнішніх інвесторів.

$$K_{п.д.в} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання (ДЗ)}}{\text{Необоротні активи (НА)}} = \frac{p.480ф.1}{p.080ф.1} \quad (5)$$

Коефіцієнт структури залученого капіталу ($K_{ж}$) (залучених коштів) показує долю довгострокових зобов'язань (ДЗ) у залучених коштах:

$$K_{ж} = \frac{ДЗ}{ЗК} = \frac{p.480ф.1}{p.420ф.1 + p.480ф.1 + p.620ф.1 + p.630ф.1} \quad (6)$$

Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел ($K_{ф.н.кд}$):

$$K_{ф.н.кд} = \frac{ВК}{ВК + ДЗ} = \frac{p.380ф.1}{p.380ф.1 + p.480ф.1} \quad (7)$$

2. Показники рентабельності капіталу. Рентабельність – це показник, який характеризує економічну ефективність (відносний показник), що порівнює отриманий ефект із витратами або ресурсами, котрі використовуються для досягнення цього ефекту. Пропонується розраховувати два показники: рентабельність сукупного та власного капіталів.

Рентабельність сукупного капіталу ($P_{ск}$):

$$P_{ск} = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{ВБ} = \frac{p.170ф.2}{p.640ф.1} \quad (8)$$

Цей показник представляє значний інтерес перш за все, для інвесторів.

Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$) показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця.

$$P_{вк} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{ВК} = \frac{p.220ф.2}{p.380ф.1} \quad (9)$$

3. Показники реальних та фінансових інвестицій. Це показники бухгалтерської та фінансової форми звітності. Слід враховувати, що ф. 1, вміщує показники на початок та кінець звітного року, ф. 2 – це показники в цілому за рік, ф. 3 – надходження та витрати за трьома видами діяльності підприємства в цілому за рік. Для аналізу реальних та фінансових інвестицій підприємства за формами звітності рекомендується використовувати такі дані (табл. 1).

Таблиця 1

Дані форм звітності щодо реальних та фінансових інвестицій

Форма звітності	Рядок	Статті
1	2	3
Ф. 1. Баланс	040	Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств
	045	Інші фінансові інвестиції
	220	Поточні фінансові інвестиції
	420	Цільове фінансування

1	2	3
	440	Довгострокові кредити банків
	450	Інші довгострокові фінансові зобов'язання
	470	Інші довгострокові зобов'язання
Ф. 2. Звіт про фінансові результати	110	Доход від участі в капіталі
	120	Інші фінансові доходи
	130	Інші доходи
	140	Фінансові витрати
Ф. 3. Звіт про рух грошових коштів	150	Втрати від участі в капіталі
	160	Інші витрати
	180	Реалізація фінансових інвестицій
	190	Реалізація необоротних активів
	200	Реалізація майнових комплексів
	210	Отримані проценти
	220	Отримані дивіденди
	230	Інші надходження
	240	Придбання фінансових інвестицій
	250	Придбання необоротних активів
	260	Придбання майнових комплексів
	270	Інші платежі
	300	Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності
	310	Надходження власного капіталу
	320	Отримані позики
	330	Інші надходження
	340	Погашення позик
	350	Виплачені дивіденди
	360	Інші платежі
	390	Чистий рух коштів від фінансової діяльності
	400	Чистий рух коштів за звітний період

Для інвестиційної діяльності будь-якого підприємства важливо враховувати такі показники:

чистий рух грошових коштів підприємства (прибуток від усіх видів діяльності (P_o) та амортизаційні (AB) відрахування (ф. 3, ряд. 400, гр. 3(або 5) + ф. 2, ряд. 260);

прибуток підприємства (P_o) від усіх видів діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна (ф. 3, ряд. 400, гр. 3(або 5);

прибуток ($P_{інв}$) від інвестиційної діяльності (ф. 3, ряд. 300, гр. 3 (або 5).

4. На підставі цього підходу та показників прибутковості підприємства пропонується наступна — четверта група показників чистого потоку грошових коштів:

4.1. Відношення чистого потоку грошових коштів (ЧПГК) щодо

1) підсумку балансу ($ВБ$):

$$\frac{ЧПГК}{ВБ} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.280(p.640ф.1)} \quad (10)$$

2) інвестиційного капіталу ($ІК$):

$$\frac{ЧПГК}{ІК} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.380ф.1 + p.480ф.1} \quad (11)$$

3) акціонерного капіталу ($АК$):

$$\frac{ЧПГК}{АК} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.380ф.1} \quad (12)$$

4) прибутку від усіх видів діяльності (P_o):

$$\frac{ЧПГК}{\Pi_o} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.400ф.3}; \quad (13)$$

5) оподаткованого прибутку (Π_{on}):

$$\frac{ЧПГК}{\Pi_{on}} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.180ф.2}; \quad (14)$$

6) чистого прибутку ($ЧП$) підприємства:

$$\frac{ЧПГК}{ЧП} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.220ф.2}; \quad (15)$$

7) прибутку від інвестиційної діяльності ($\Pi_{инв}$):

$$\frac{ЧПГК}{\Pi_{инв}} = \frac{p.400ф.3 + p.260ф.2}{p.300ф.3}. \quad (16)$$

4.2. Співвідношення прибутку від усіх видів діяльності (Π_o) до:

1) інвестиційного капіталу (IK):

$$\frac{\Pi_o}{IK} = \frac{p.400ф.3}{p.380ф.1 + p.480ф.1}; \quad (17)$$

2) прибутку від інвестиційної діяльності ($\Pi_{инв}$):

$$\frac{\Pi_o}{\Pi_{инв}} = \frac{p.400ф.3}{p.300ф.3}. \quad (18)$$

4.3. Співвідношення прибутку від інвестиційної діяльності ($\Pi_{инв}$) до інвестиційного капіталу (IK):

$$\frac{\Pi_{инв}}{IK} = \frac{p.300ф.3}{p.380ф.1 + p.480ф.1}. \quad (19)$$

5. Показники використання інвестиційних ресурсів.

Це такі показники:

1) рівень доходу від участі в капіталі ($РД_{у.к.}$):

$$РД_{у.к.} = \frac{p.110ф.2}{p.150ф.2}; \quad (20)$$

2) рівень фінансових доходів на 1 грн. витрат ($РД_{ф.}$):

$$РД_{ф.} = \frac{p.120ф.2}{p.140ф.2}; \quad (21)$$

3) рівень інших доходів на 1 грн. витрат ($РД_{ин}$):

$$РД_{ин} = \frac{p.130ф.2}{p.160ф.2}. \quad (22)$$

Наведені та розглянуті показники можуть бути рекомендовані та запропоновані для проведення аналізу інвестиційної діяльності підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Групи показників для проведення аналізу інвестиційної діяльності

№ зп	Групи показників	Кількість показників	Форми звітності
1.	Фінансової стійкості та структури капіталу	7	ф. 1
2.	Рентабельності капіталу	2	ф. 2
3.	Реальних та фінансових інвестицій	32	ф. 1, ф. 2 та ф. 3.
4.	Чистого потоку грошових коштів	10	ф. 1, ф. 2 та ф. 3
5.	Використання інвестиційних ресурсів	3	ф. 2

Запропоновані показники можуть використовуватися як підприємствами щодо оцінки інвестиційної діяльності, так і інвесторами для відбору підприємств щодо інвестування. Кількість обраних показників для проведення аналізу інвестиційної діяльності залежить від мети користувача цієї інформації, форми власності, організаційно-правової форми господарювання, галузі, особливостей виробничої діяльності тощо.

Наступний етап проведення **аналізу інвестиційного потенціалу** – це аналіз руху грошових коштів за всіма видами діяльності (операційної, інвестиційної та фінансової) на основі Ф. 3 звітності. Рух грошових коштів за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю дозволяє визначити прибутковість підприємства і в той же час – дефіцит або надлишок грошових коштів. Форма 3 відображає порядок фінансування операцій будь-якого підприємства та використання ним фінансових ресурсів. Вона надає користувачам фінансової звітності дані щодо оцінки спроможності підприємства залучати і використовувати грошові кошти та їх еквіваленти.

Звіт про рух грошових коштів вміщує інформацію, яка дає можливість оцінити фінансову гнучкість підприємства, а саме його спроможність генерувати значні грошові кошти для своєчасного реагування на несподівані виникаючі потреби (надзвичайні) та його можливості. Дані про рух грошових коштів за минулі періоди, а особливо від основної діяльності, допомагає оцінити фінансову гнучкість підприємства. Оцінка здатності підприємства пережити, наприклад, несподіване падіння попиту, може включати в себе аналіз руху грошових коштів від основної діяльності за минулі періоди. Чим істотніше потоки грошових коштів, тим вище здатність підприємства витримати несприятливі зміни економічних умов.

На думку фахівців [4; 5; 9; 10], з якими погоджується автор, аналіз руху грошових коштів є корисним при оцінці "якості" результатів підприємства. Рух грошових коштів більш об'єктивно та в більшій мірі оцінює ефективність діяльності підприємства, ніж показник чистого прибутку. Звіт про рух грошових коштів вміщує грошові надходження та витрати трьох основних категорій у результаті діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової. Розподіл грошових коштів за цими категоріями дозволяє відобразити вплив кожного з трьох основних напрямків діяльності на загальний рівень грошових надходжень підприємства. Комбінований вплив цих категорій на обсяг грошових коштів підприємства визначає чисту зміну грошових коштів за звітний період.

Рух грошових коштів від основної діяльності вміщує в себе всі операції підприємства, які не підпадають під визначення інвестиційної або фінансової діяльності. Дані про рух грошових коштів інвестиційної діяльності відображають витрати стосовно до ресурсів, які в майбутньому створюють прибуток та певний рух грошових коштів. Фінансова діяльність – це діяльність, результатом якої є зміни в розмірі і складі власного капіталу

та займаних коштів підприємства. Вважається, що підприємство здійснює фінансову діяльність, коли воно отримує ресурси від акціонерів, повертає ресурси акціонерам, бере позики у кредиторів та сплачує суми, отримані в якості позички [2; 3; 11]. Дані про рух грошових коштів фінансової діяльності дозволяють спрогнозувати майбутній обсяг грошових коштів, на які мають право інвестори та кредитори.

Стан руху грошових коштів дає можливість проаналізувати якість управління цими потоками та оцінити вплив результатів кожного виду діяльності на загальні результати підприємства (суб'єкта). Взаємозалежність та взаємовплив усіх видів діяльності на основі руху грошових коштів на загальні результати підприємства наведена на рис. 2. У цілому якість управління грошовими потоками підприємства можна характеризувати як добру у тому випадку, якщо за результатами звітного періоду чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивний результат, і розмір цих коштів значно перевищує результати інвестиційної та фінансової діяльності, що можуть бути навіть від'ємними (на крайній випадок). Це означає, що в результаті операційної діяльності (від реалізації продукції, робіт (послуг) підприємство отримує значний прибуток, здійснює інвестування і спроможне платити за користування кредитами [10].

Позитивний результат щодо чистого руху коштів від усіх видів діяльності свідчить про досить високий рівень ділової активності керівництва щодо функціонування і підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства. Слід звернути особливу увагу на від'ємні результати від інвестиційної діяльності, за рахунок яких факторів та протягом якого періоду це спостерігається.

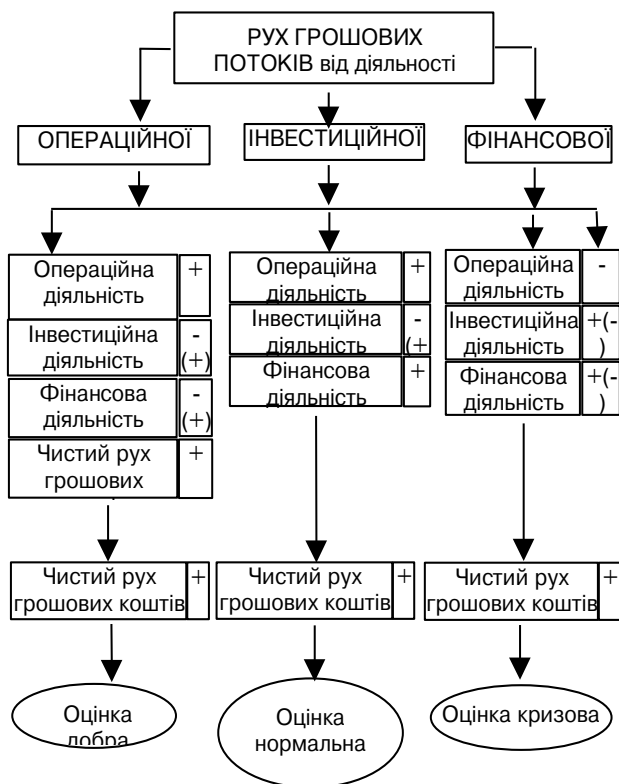

Рис. 2. Видіоцінки управління грошовими потоками

Якщо рух грошових коштів у результаті операційної та фінансової діяльності має позитивне значення, а в результаті інвестиційної – від'ємне, то це свідчить про нормальну якість управління грошовими потоками на підприємстві. Сутність такої структури грошових коштів може полягати в наступному:

підприємство направляє прибутки від операційної діяльності, кредитні кошти і додаткові вкладення від фінансової діяльності на придбання нової техніки або технології, вкладення капіталу в нематеріальні активи та здійснення довгострокових інвестицій [12]. Обов'язково треба враховувати тривалість періоду такого стану на даному підприємстві.

Фінансування витрат щодо інвестиційної діяльності за рахунок надходжень від фінансової діяльності не завжди є негативним явищем. Впровадження заходів науково-технологічного прогресу та оновлення основних фондів потребує значних інвестиційних ресурсів і не кожне підприємство має потенційну можливість здійснювати цей процес за рахунок власних коштів. І тому підприємству необхідно визначати можливості залучення коштів за рахунок усіх можливих джерел фінансування та їх оптимізацію. Негативний результат руху грошових коштів від інвестиційної діяльності і позитивний – від фінансової може означати, що підприємство отримало кредит під невеликий процент та інвестувало отримані кошти на більш вигідних умовах. Ця ситуація сприятлива для оцінки управління грошовими потоками підприємства, — вона є нормальною. Але насамперед слід звернути увагу на цей факт з точки зору покращення результатів інвестиційної діяльності та за який час це буде досягнуто.

Ситуація на підприємстві повинна насторожувати керівництво, якщо рух коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності має позитивне значення, а в результаті операційної – від'ємне. У цьому випадку якість управління грошовими потоками можна охарактеризувати як кризову. Сутність цього явища полягає в тому, що підприємство фінансує витрати операційної діяльності за рахунок надходжень від інвестиційної та фінансової діяльності. Це насамперед залучення кредитів, додаткова емісія акцій то що, і головне, що витрати на інвестиційну діяльність себе не виправдовують. Така структура руху грошових коштів сприятлива тільки для знову створених підприємств, які не почали працювати на повну потужність, а йде поетапне освоєння проектних потужностей. Тому керівництво повинно оперативного прореагувати на це і негайно прийняти обґрунтоване управлінське рішення щодо усунення чи зменшення такого негативного факту.

На підставі розглянутого вище можна зробити висновок, що якість управління грошовими потоками підприємства буде знаходитися на сприятливому рівні тільки в тому випадку, якщо буде мати місце позитивний результат руху грошових коштів у зв'язку з операційною діяльністю і він буде значно перевищувати результат від інвестиційної та фінансової діяльності. Це означає, що підприємство виправдовує своє існування (своєчасно отримує оплату за реалізовану продукцію, товари, послуги або виконані роботи). Витрати на виробництво та реалізацію значно менші, ніж отримані доходи і підприємство отримує прибуток від операційної діяльності. Окрім того, обов'язково слід звернути увагу і на стан результатів від інвестиційної та фінансової діяльності в динаміці за ряд років. Якщо протягом 2 – 3 років підприємство має негативні результати, то рекомендується з'ясувати за рахунок чого, яких факторів це трапилося і протягом якого періоду це спостерігається на підприємстві.

На підставі узагальнення теоретичних досліджень та аналізу результатів інвестиційної та фінансової діяльності підприємств, автором запропонована методика оцінки інвестиційного потенціалу підприємства, яка дозволяє оцінити: результати фінансово-господарської діяльності, взаємозв'язок та вплив окремо кожного виду діяльності на загальні результати діяльності підприємства; визначити якість управління грошовими потоками, що дозволяє на підставі отриманих результатів оперативного приймати відповідні управлінські рішення щодо поліпшення використання насамперед інвестиційного потенціалу з урахуванням можливих джерел його оптимізації.

Потребує подальшої розробки визначення межі щодо оцінки управління грошовими потоками підприємства з ураху-

ванням розмірів, організаційно-правової форми господарювання, предмета діяльності, галузі та інших особливостей підприємства, що є предметом подальшого дослідження.

Література: 1. Попков В. П. Организация и финансирование инвестиций. / В. П. Попков, В. П. Семенов. — СПб.: Питер, 2001. — 224 с. 2. Финансовый менеджмент: Навч. посіб. / За ред. Г. Г. Кірейцева. — К.: ЦУЛ, 2002. — 496 с. 3. Финансы предприятия: Учебник / Под ред. М. В. Романовского. — СПб.: "Издательский дом "Бизнес-пресса", 2000. — 528 с. 4. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. — К.: МП "Итем ЛТД", "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995. — 448 с. 5. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. — К.: Ника-Центр, 1999. — 528 с. 6. Гриньова В. М. Проблемы развития инвестиционной деятельности. Монография. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда; [За заг. ред. В. М. Гриньової. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. — 464 с. 7. Инвестиционный менеджмент / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий; [Под заг. ред. В. М. Гриньової. — Харків: ВД "Инжек", 2004. — 368 с. 8. Инвестиционный менеджмент: Навчальний посібник / Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П., Великий Ю. М. — 2-ге вид., допрац. і доп. — Х.: ВД "ИНЖЕК", 2005. — 664 с. 9. Кононенко О. Налоги и бухгалтерский учет. — Харьков: Фактор, 2000. — 96 с. 10. Коюда О. П. Инвестиционная привабливість і життєвий цикл підприємства // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Сер. "Экономические науки". — К.: "Техніка", 2002. — №46. — С. 49 — 57. 11. Коюда П. М. Оцінка інвестиційної привабливості // Актуальні проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: Збірник наукових статей. — Харків: Фінарт, 2002. — С. 349 — 351. 12. Коюда О. П. Визначення інвестиційної привабливості підприємств // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Вип. 175. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. — С. 154 — 162. 13. Гриньова В. М. Тлумачний словник економічних термінів: Навч. посіб. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. — Харків: Гриф, 2001. — 184 с.

Стаття надійшла до редакції
21.12.2006 р.

УДК 658.589

**Дікань Л. В.
Колесников Є. В.**

ОЦІНКА ВПЛИВОВОСТІ СКЛАДОВИХ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА ІННОВАЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

In the article the main components of innovation potential are considered. The quantitative indices of the coucete components of the innovation potential are grounded. The models of analysis of the innovation potential siparate components influence upon the enterprises innovation activity are offered.

Одним з основних напрямків сталості впровадження нових економічних засад господарювання є досягнення збалансованого та стійкого розвитку країни на основі участі у світовому процесі поділу праці. Насамперед, це нерозривно пов'язано зі створенням необхідних умов, які забезпечують конкурентоспроможність національної економічної системи та її інноваційний розвиток. Тож розгляд будь-яких питань, що спри-

яють визначенню напрямків підвищення інноваційного потенціалу як основи відповідного розвитку, є досить актуальними. Водночас важливість означеного підтверджується й тим, що інноваційному розвитку, принаймні в Україні, притаманні неоднозначні тенденції. Такою, що не є постійною тенденцією до зростання, є кількість освоєних видів нової продукції, впроваджених нових технологій та процесів. Поступово зростаючою протягом року є й частка підприємств, які впроваджували інновації (рис. 1 за даними [1]).

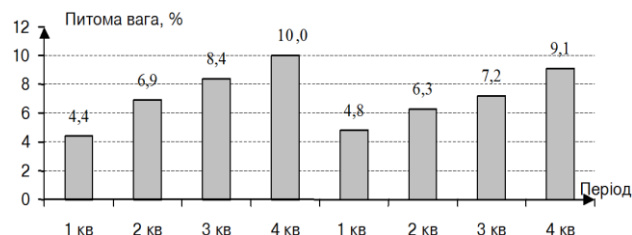

Рис. 1. Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації протягом 2004 – 2005 років (загалом по Україні)

При цьому досить важливими виявляються дослідження щодо визначення та аналізу факторних умов розвитку інноваційної активності підприємств, свідченням чого є відповідні роботи науковців.

Так, наприклад, І. А. Шовкун досліджує модель вітчизняного інноваційного розвитку економіки на підставі аналізу динаміки економічної системи [2]. Цим же питанням присвячено й роботу В. Рубан [3]. Поруч із цим, І. П. Васильчик аналізує методичні підходи щодо аналізу витрат на фінансування підприємства, яке зазвичай розглядається як одна зі складових інноваційного потенціалу [4]. І. В. Одотнюк розглядає якісний рівень інноваційних перетворень [5]. Разом з цим, значна більшість авторів аналізує, перш за все, поточні тенденції інноваційної діяльності [6 – 8].

Однак, незважаючи на значну доробку зазначеної проблематики, на думку авторів статті, все ж таки недостатньо висвітленими залишаються питання впливу складових частин інноваційного потенціалу на підвищення інноваційної активності підприємств. При цьому, визначаючи значимість, насамперед, промислового розвитку як основи інвестиційного комплексу країни, важливо звернути увагу на взаємоузгодженість інноваційної активності промислових підприємств та відповідних складових інноваційного потенціалу. Це ж в остаточному й слід визначити як головну мету дослідження. Водночас необхідно додати, що підґрунтям такого визначення головної мети дослідження є й те, що для більшості промислових підприємств науково-технічні нововведення стають вирішальною умовою виживання та зростання в умовах впровадження ринкових основ і важелів господарювання.

Утім, аніж безпосередньо перейти до розробки визначеної мети дослідження, звернемо увагу на основні складові інноваційного потенціалу, вплив яких й буде визначатися в наступному.

Перш за все, слід відмітити, що інноваційний потенціал можна визначити як функціонально залежний від наявності/відсутності факторів (ресурсів) виробництва ступінь можливості досягнення певних змін технологічного, економічного, соціального або організаційного характеру. Тож загалом до основних складових інноваційного потенціалу потрібно віднести: організаційну, інформаційну, фінансову, матеріально-технічну, кадрову складові, а також певні впливи зовнішнього середовища. Отже, визначення впливів різних складових інноваційного потенціалу на сталість інноваційної діяльності у формалізованому вигляді можна розглядати як функціональну залежність: